

Reactie van SURFdirect op het voorontwerp tot Wijziging van de Wet op de naburige rechten in verband met auteurscontractenrecht

De [SURF Digitale Rechten Expertise Community](#) (SURFdirect) is een breed samenwerkingsverband van de SURFfoundation platforms ICT en Onderzoek, Organisatie en Onderwijs, en SURFnet. SURFdirect identificeert de rechtenaspecten die spelen bij diverse thema's in e-learning en e-science. SURFdirect richt zich binnen de missie van SURF (innovatie, samenwerking en ICT) op het ondersteunen van het hoger onderwijs en onderzoek bij rechtenkwesties rond het vervaardigen en hergebruik van tekst, beeld en geluid.

SURFdirect verwelkomt de mogelijkheid te reageren op het voorontwerp tot Wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met aanpassing van het auteurscontractenrecht. In 2005 hebben Stichting SURF en de [Vereniging van Universiteiten \(VSNU\)](#) al een uitgebreide reactie gegeven op het IvIR rapport: Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling? In die reactie benadrukten Stichting SURF en VSNU dat wetenschappelijke auteurs a-typische makers zijn omdat zij financieel niet afhankelijk zijn van de opbrengsten die de exploitatie van hun werken genereert. Stichting SURF en VSNU merkten op dat wetenschappers indien mogelijk kiezen voor publicatie in een tijdschrift met hoge ranking. Hierbij ondertekenen zij gewoonlijk het contract dat ten grondslag ligt aan de publicatie van hun artikel zonder zich rekenschap te geven van alle eventuele nadelige gevolgen daarvan voor hun positie als auteur. Dit als gevolg van het feit dat de carrière van wetenschappers immers grotendeels wordt bepaald door de impact van hun artikel en de frequentie waarmee dat artikel door andere wetenschappers geciteerd wordt.

Modelcontracten versus wettelijk ingrijpen

SURFdirect werkt al een aantal jaren aan versterking van de positie van bij universiteiten werkzame wetenschappelijke auteurs. Uitgaande van de gegroeide praktijk dat wetenschappelijk medewerkers auteursrechthebbenden zijn van de wetenschappelijke publicaties, en niet de universiteit, heeft SURFdirect in samenwerking met uitgevers verschillende instrumenten ontwikkeld. Deze kunnen auteurs helpen in hun onderhandelingen met uitgevers om bepaalde rechten te behouden. Hierdoor is het mogelijk dat zij bijvoorbeeld hun artikel via een institutionele repository toegankelijk kunnen maken voor een breder publiek.

In haar activiteiten streeft SURFdirect naar een balans van toedeling van rechten waarbij de partijen in het proces van wetenschappelijke communicatie die rechten krijgen die voor de uitoefening van hun taken nodig zijn. In de geest van dit auteursrechtelijk arrangement (de zogenaamde [Zwolle Principles](#)) heeft SURFdirect in samenspraak met uitgevers en de instellingen voor hoger onderwijs modelovereenkomsten ontwikkeld die een goede balans weergeven. In de [licentie tot publiceren](#) wordt geregeld dat de auteur bewegingsvrijheid

heeft om zijn wetenschappelijke output ter beschikking te stellen anders dan via een publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift. In verband met gebruik van wetenschappelijke output ten behoeve van het onderwijs en onderzoek is het voor de betrokken partijen (auteur, instelling en uitgever) van groot belang te weten waartoe het materiaal kan worden gebruikt. De bepalingen in bestaande uitgeefcontracten maken vaak onvoldoende duidelijk welk gebruik door auteur of instelling waar de auteur werkzaam mogelijk is. De licentie tot publiceren bepaalt uitdrukkelijk de reikwijdte en het doel, de duur en de geografische omvang van de rechtenverlening.

SURFdirect blijft van mening dat een wettelijk auteurscontractenrecht een aanvullende werking moet hebben ten opzichte van het commune contractenrecht. Modelcontracten die door representatieve belangenorganisaties zijn ontwikkeld en ondersteund verdienen de voorkeur boven wettelijk ingrijpen.

Recht op een billijke vergoeding

Omdat wetenschappelijke auteurs een salaris ontvangen van de universiteiten in wier dienstverband de meeste wetenschappelijke output wordt vervaardigd neemt een recht op een billijke vergoeding in het uitgeefcontract voor wetenschappelijke publicaties geen prominente plaats in. Voor wetenschappelijke tijdschriften hoeft dit ook niet veel nadruk te krijgen. Voor monografieën ligt dit anders. Hiervoor is het van belang dat er een billijke vergoeding voor de auteur wordt geregeld.

Opzeggen exclusieve licentie

Wat betreft het voorstel dat na een periode van vijf jaar een exclusieve licentie opzegbaar is, heeft SURFdirect gemengde gevoelens. Aan de ene kant is het een goede zaak dat auteurs na deze periode opnieuw kunnen beslissen hoe zij hun werk willen exploiteren, aan de andere kant wordt het erg onduidelijk waar de rechten op een bepaald werk liggen en wat de omvang hiervan is. Het wetsvoorstel vergroot het probleem van verweesde werken.

Recht op herroeping wegens non-usus

SURFdirect acht het een goede zaak dat de maker de overeenkomst geheel of gedeeltelijk kan ontbinden indien de licentienemer aan wie de maker een exclusieve licentie heeft verleend, het werk niet binnen een redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst (voldoende) exploiteert. Het is immers van groot belang dat wetenschappelijke publicaties in de vorm van tijdschriftartikelen of monografieën via andere kanalen aan de wetenschappelijke omgeving ter beschikking kunnen worden gesteld, juist als zij door de rechthebbenden onvoldoende worden geëxploiteerd.

Ten slotte zou SURFdirect willen opmerken dat er een scheiding kan ontstaan tussen de positie van onderzoekers in dienst van een hogeschool en die in dienst van een universiteit. Steeds meer lectoren in dienst van een hogeschool publiceren in

wetenschappelijke tijdschriften. De CAO van de hogescholen bepaalt echter dat de hogeschool de rechthebbende is van de werken die een lector publiceert. Ook de CAO van de Nederlandse universiteiten kent een dergelijke bepaling; echter de praktijk werkt anders.

SURFdirect hoopt door deze reactie een zinvolle bijdrage te leveren aan de discussie over het auteurscontractenrecht. SURFdirect is te allen tijde bereid tot nadere toelichting.

=====

SURFdirect

Postbus 2290

NL – 3500 GG Utrecht

T 030 234 66 00

E info@surf.nl

Contactpersoon: Wilma Mossink